

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.6>

УДК 37.091.3:001.895

Олена Тадеуш

ORCID iD 0000-0002-6373-4891

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії педагогіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2, 02000 Київ, Україна,
o.tadeush@kubg.edu.ua

ПРИНЦИПИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ

У статті охарактеризовано теоретичну й практичну значущість використання загальнонаукової методології і, зокрема, системного підходу як методологічного підґрунтя щодо розуміння сутності інноваційної освіти і можливості визначення, структурування й упорядкування комплексу знань про всі її складники. Зазначено, що інноваційність як світоглядна настанова сучасності стимулює прискорення темпів становлення і розповсюдження нових цінностей у суспільстві; відповідно, інноваційна освіта повинна бути зорієнтована передусім на духовну, гуманну сутність інноваційних перетворень, на загальнокультурний та професійний розвиток людини, на стимулювання і формування креативного стилю мислення, творчого підходу до життя, системи духовних цінностей, розвиток готовності приймати рішення і нести за них відповідальність в умовах постійних змін, ризиків, нововведень.

Визначено поняття «принципи інноваційної освіти» як фундаментальних вихідних положень системного характеру, функціональна діяльність яких зорієнтована на інноватизацію освіти та підвищення її якості, зокрема у вдосконалених чи нових освітніх системах, складниках освітнього процесу, освітніх технологіях, наукових та науково-методичних розробках, технічних засобах закладів освіти для підвищення пізнавальної здатності й освітньої діяльності здобувачів освіти.

Визначено, обґрунтовано та охарактеризовано змістове наповнення принципів інноваційної освіти крізь призму системного підходу: принципу глобальної мети, принципу цілісності, принципу структурності, принципу ієрархічності, принципу функціональності, принципу невизначеності.

Ключові слова: інновації; інноваційна освіта; освітні інновації; принципи інноваційної освіти; системний підхід.

Вступ. Зміна освітньої політики і соціальних пріоритетів в освіті в усьому світі і в Україні зокрема визначили нову парадигму освіти, зорієнтовану на формування громадянина світу, людини відкритої, демократичної і відповідальної, освіченість, культура і мораль якої відповідають складності завдань глобалізованого світу. Глобалізація, трансформаційні процеси та неперервна інформаційна змінність обумовлюють включення людини в дуже складну систему суспільних взаємовідносин, вимагають від неї готовності щодо нестандартних і швидких рішень, здатності до нового мислення, творчого підходу до життя, готовності приймати рішення і нести за них відповідальність.

Становлення постіндустріального суспільства як інформаційного та мультикультурного потребують перегляду змісту та призначення освіти в сучасному світі. Супроводжуючи та перетворюючи життя людини, освіта постає од-

нією з головних системних ознак суспільства, що актуалізує рефлексію сучасних тенденцій інформатизації, віртуалізації, технологізації та впровадження інновацій як умови розвитку креативної особистості.

Перехід до інноваційної моделі розвитку освіти передбачає підвищення готовності людини до життя в суспільстві знань, де людина постійно перебуває в умовах потенційних ризиків і викликів і де визначальну роль відіграють інтелектуальні ресурси та інновації.

Розв'язання цього завдання вимагає визначення загальних методологічних засад інноваційної освіти, оскільки методологія в процесі наукового пошуку дає змогу систематизувати весь обсяг наукового знання й створити умови для подальших ефективних напрямів дослідження. А оскільки в освітній сфері спостерігаються усі ознаки управління складними системами, у методологічній платформі інноваційної освіти сис-

темний підхід виступає як засадничий. Крім того, необхідність використання системного підходу в дослідженні інноваційної освіти обумовлено ще й тим, що будь-яка інновація, наукове відкриття спричиняють критичний аналіз змісту основних понять, зміну підходів до інтерпретації наявних і побудови нових теоретичних концепцій та переоцінки усталеного досвіду нововведень (Т. Волоковська, І. Дичківська, Т. Коляда, Л. Овчаренко, В. Паламарчук, І. Підласий, Л. Хіхловський, J. Gardner, H. Klages, E. Petlak, S. Pokrivcakova, Z. Pietrasiński, A. Sowiński, P. Whitefield).

Системний підхід як методологічна основа моделювання та проектування інноваційної освіти визначений у дослідженнях В. Афанасьєва, Х. Барнетта, І. Блауберга, В. Докучаєвої, М. Лапіна, І. Новіка, А. Пригожина, А. Тряпичиної, Н. Юсуфбекової та ін. Вагомий доробок у методологію системних досліджень внесли Ю. Бех, І. Блауберг, Б. Юдін та інші. Дослідники відзначають, що процес інноватизації освіти забезпечує розвиток нових теоретичних підходів та нової практики в освіті (К. Кікленд, Д. Сатч) та визначається як динамічний процес, у результаті якого трансформуються усталені та з'являються нові методологічні підходи і принципи до реалізації поставлених освітніх цілей (М. Варфорд). Відповідно інноваційна освіта має орієнтуватися на ту методологію пізнання і мислення, що зумовлена фактом існування відкритого ризикованого світу, і спиратися на новітні наукові ідеї та відкриття, завдяки яким буде здійснено прогрес у всіх сферах еволюції суспільства.

Оскільки поняття «принцип» визначається як основне вихідне положення будь-якої наукової системи, теорії чи напрямку, ми акцентуємо увагу саме на принципах інноваційної освіти як фундаментальних вихідних положеннях системного характеру.

Мета статті – визначити й обґрунтувати принципи інноваційної освіти крізь призму системного підходу та охарактеризувати їх змістове наповнення.

Результати дослідження. Авторитетні вчені сучасності Ю. Бех (2012), Т. Гуменюк (2014), В. Кремень (2012) та інші доводять, що дослідження інноваційних процесів в освіті повинно базуватися на системному підході, адже в освітній сфері спостерігаються всі ознаки управління складними системами, сутність яких відображена в поняттях «система» та «системний підхід».

Поняття «система» визначається як комплекс елементів, що перебувають у взаємодії. Система як сукупність об'єктів з їх відносинами і зв'язками, володіє наступними ознаками: цілісністю, зв'язністю, функціональністю, і у своєму розвитку проходить декілька етапів: виникнен-

ня, становлення, перетворення (через нововведення та інновації) (Гончаренко, 1997).

З позицій наукознавства системний підхід розглядається як системний погляд на світ, в основу якого покладено ідеї цілісності, складної організованості досліджуваних об'єктів та їхньої внутрішньої активності й динамізму. Системний підхід (англ. Systems thinking – системне мислення) визначається як напрям методології досліджень, який полягає у вивченні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи (Ю. Бех, І. Блауберг, Б. Юдін та інші).

Дослідники (В. Андрущенко, С. Гончаренко, Д. Дзвінчук, І. Зязюн, В. Кремень, С. Крисюк, В. Луговий, Т. Лукіна, В. Лутай, В. Майборода, В. Пікельна, Н. Протасова та інші) відзначають, що інноваційність як світоглядна настанова сучасності стимулює прискорення темпів становлення і розповсюдження нових цінностей. Розуміння освіти як системи духовних цінностей, орієнтирів та ідеалів, що в сукупності отриманого досвіду та знань виступає підґрунтям систем соціального, наукового та загальнокультурного простору людини, є необхідною умовою збереження і розвитку матеріальної та духовної культури людства. В. Огнев'юк (2003) підкреслює, що «сама освіта й наука можуть забезпечити інноваційний розвиток суспільства, й у цьому розумінні освіта стає інноваційною, тобто такою, що постійно перебуває в процесі зміни змісту, методів і результатів, відповідно випереджаючи потреби трансформаційного суспільства» (с. 7). Відповідно, інноватизація освіти повинна бути зорієнтована перш за все на духовну, гуманну сутність інноваційних перетворень, спрямованість на загальнокультурний та професійний розвиток людини, стимулювання і формування креативного стилю мислення, творчого підходу до життя, формування духовної системи цінностей, розвиток готовності приймати рішення і нести за них відповідальність.

На основі проведеного аналізу встановлено, що поняття «інноваційна освіта» визначається науковцями як: глобальна освіта, яка має сприяти придбанню кроскультурної грамотності на основі знання власної національної культури й формуванню ставлення до людей з позицій загальнолюдських цінностей (І. Ільїнський); система ідей, головною метою яких є збереження й розвиток творчого потенціалу людини (І. Дичківська); освіта, що постійно перебуває в процесі змін змісту, методів і результатів освіти (В. Огнев'юк); освіта, яка перебуває в пошуку нових знань, нових способів і нових засобів для вирішення освітніх проблем (Л. Козак).

Теоретична й практична значущість викорис-

тання системного підходу як методологічного підґрунтя розуміння сутності інноваційної освіти полягає в можливості визначення, структурування й упорядкування комплексу знань про всі її складові. При цьому об'єктом виступатимуть не лише інновації та педагогічні системи, в яких вони реалізуються, а й характер зв'язків між ними як відносно автономними утвореннями, що найбільш переконливо може відобразитися у висунутих принципах інноваційної освіти.

Принципи інноваційної освіти ми визначаємо як фундаментальні вихідні положення системного характеру, функціональна діяльність яких зорієнтована на інноватизацію освіти та підвищення її якості (зокрема, у вдосконалених чи нових освітніх системах, складниках освітнього процесу, освітніх технологіях, наукових та науково-методичних розробках, технічних засобах закладів освіти) для підвищення пізнавальної здатності й освітньої діяльності здобувачів освіти.

Принципами інноваційної освіти в ракурсі системного підходу є: *принцип глобальної мети, принцип цілісності, принцип структурності, принцип ієрархічності, принцип функціональності, принцип невизначеності.*

Охарактеризуємо змістове наповнення кожного з принципів.

Принцип глобальної мети інноваційної освіти передбачає функціонування та розвиток всіх її складових в умовах глобалізації. Глобальна освіта в її гуманістичному аспекті дає особистості більше можливостей для успішної і компетентної діяльності на світовому рівні, допомагаючи стати кожному «людиною світу». При цьому інноваційна освіта має бути зорієнтована на формування нового перспективного типу толерантного світогляду, головним атрибутом якого є усвідомлене право на власну точку зору без обмеження інтересів інших людей і високий рівень особистої відповідальності. З позиції «суб'єкта-суспільства» інноваційна освіта визначається як соціальний інститут, основними функціями якого є відтворення існуючого типу культури й суспільства і активізація суспільного потенціалу до змін та інновацій. Для «суб'єкта-особистості» інноваційна освіта є процесом допущення до особистісних смислів суб'єкта тих аспектів соціокультурної реальності, котрі внаслідок цього стають знанням (Гамідов, 2010).

Орієнтація на майбутнє є центральною ідеєю інноваційної освіти, що передбачає формування в системі освіти і поза нею нової людини, здатної існувати в умовах постійних змін, ризиків, нововведень, де визначальну роль відіграватимуть інформація та знання. Інноваційне навчання стимулює інноваційні зміни в сучасній культу-

рі та соціальному середовищі; формує активний відгук на проблемні ситуації як перед окремою людиною, так і перед суспільством. Воно покликане готувати не тільки «людину, що пізнає», а й «людину, що діє» (Базиль, 2015). Йдеться про людину з інноваційним типом мислення, культури, поведінки.

Інноваційне мислення як найвищий ступінь людського пізнання та процес осягнення протиріч, що виникають у суспільних стосунках, забезпечує творче їх розв'язання на основі усвідомлення відповідності чи невідповідності нового потребам та інтересам людини (Холодкова, 2000). Проникаючи в сутність реалій – соціальних, економічних, освітніх, культурних – інноваційне мислення здійснює зворотний вплив на їх розвиток, у кінцевому підсумку – на темп і якість суспільного розвитку, на спосіб діяльності та поведінку соціального суб'єкта (Кремень, 2010, с. 233–234).

Інноваційна культура як особлива форма загальнолюдської культури становить нову історичну реальність, яка виникла завдяки прагненню суспільства до духовного та матеріального самооновлення і яка є передумовою якісних змін життєдіяльності людей, найважливішим соціально-психологічним фактором суспільного розвитку (Балабанов, 2004). О. Карпов (2013) наголошує, що онтологічно особливою і критичною зоною інноваційної культури є не стільки інноваційні технології та наукові нововведення, стільки людина, здатна розвинути в собі ціннісно осмислене ставлення до творчого створення культурно-нового (с. 20). Інноваційна культура як складова інноваційного потенціалу характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості і суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах.

Принцип цілісності інноваційної освіти передбачає комплексність змін на всіх рівнях інноватизації освітнього простору: макро-, мезо-, мікрорівнях. Макрорівень характеризується системною модернізацією освітнього процесу, що виявляється через реалізацію різноманітних парадигм освіти; мезорівень визначається компонентною трансформацією системи освіти; мікрорівень передбачає інноватизацію цілісного педагогічного процесу за рахунок його вдосконалення шляхом введенням нового в різноманітні його елементи – цільовий, змістовий, процесуальний, технологічний, управлінський тощо (Корець, 2014).

Цілісність трансформацій під час взаємодії елементів інноваційного освітнього простору дає системний ефект – такий інтегративний ре-

зультат інноваційної освіти, який істотно перевершує суму змін в окремих її складових. Всі змістові, процесуальні й технологічні компоненти інноваційної освіти мають бути спрямовані на різнобічний розвиток особистості, на формування в неї образу світу, що змінюється; це дає їй можливість усвідомлювати свою унікальність, несхожість, неповторність за допомогою рефлексії, творчості. Порушення цього принципу при реалізації освітніх інновацій призводить до втрати змісту й концептуальної сутності інноваційної освіти, зниження її інноваційного потенціалу.

Принцип структурності інноваційної освіти передбачає аналіз її структурних компонентів, а також тих змін, що обумовлюють її інноваційні властивості. Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002) регламентує термін «інновація» як новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. У методологічному плані інновація – це ідеї, пропозиції, наукові розробки, які є основою створення нових стратегій розвитку існуючих явищ і процесів, створення нових об'єктів матеріального та ідеального буття (Кремень, 2008).

Дослідник Т. Hellstroem (2004) вважає, що інновація – це не тільки нові ідеї, не тільки винахід та його реалізація, а й процес, що об'єднує все перераховане вище в єдине інтегроване ціле; інновація є не простим лінійним феноменом, а комплексним багатоетапним процесом, що включає цикли як прямого, так і зворотного зв'язку (Wolfe, 1994).

Ураховуючи сутнісні ознаки інновації, є всі підстави розглядати її як процес і як результат. Інновація як процес означає часткову або масштабну зміну стану системи і відповідну діяльність людини. Інновація як результат передбачає процес створення (відтворення) нового, що має конкретну назву – «новація». Слід зазначити, інновацій є багато, але вони мають різну ціль і спрямованість: є інновації, які впливають на розвиток, а є такі, що знищують високу культуру людського суспільства, породжують кризи, ставлять людину на край виживання.

Інноваційні процеси в освітній галузі в Україні спричинені цілою низкою вимог до якості вітчизняної освіти, а саме: удосконалення, пов'язані з модифікацією, раціоналізацією, модернізацією; радикальні нововведення, пов'язані з трансформацією традиційної системи в альтернативну; комплексні, що охоплюють елементи як удосконалення, так і трансформації.

Інновації, які суттєво змінюють освітній процес, визначаються як освітні. Освітні інновації як актуальні і значущі системні новоутворення забезпечують еволюцію освіти (Єрмаков, 2019), вони спрямовані на якісне покращення освітнього процесу і зокрема всіх її систем (дидактичних, освітніх, управлінських) (Даниленко, 2007), у результаті чого відбувається перехід системи до якісно нового стану (Ващенко, 2019). Відповідно освітні інновації характеризуються новизною в галузі психолого-педагогічних, соціально-економічних та науково-виробничих досліджень, спрямованих на значне покращення освітнього процесу і виражених у вдосконалених чи нових освітніх системах (дидактичних, виховних, управлінських); складниках освітнього процесу (мета, зміст, форми, методи, засоби, результати); освітніх технологіях (дидактичних, виховних, управлінських); наукових та науково-методичних розробках, технічних засобах для закладів освіти; нормативно-правових документах, що регламентують діяльність установ освіти.

Принцип ієрархічності інноваційної освіти передбачає, що всі її складові елементи можуть розглядатися як відносно самостійні системи й одночасно як складники більш загальних системних інновацій. Ієрархічність інноваційної освіти визначається тим, що будь-яке суттєве нововведення в закладі освіти можливе лише в контексті змін більш загального масштабу. Відповідно до «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 рр.» (2020) основною місією сучасної освіти в Україні є забезпечення її сталого інноваційного розвитку через підготовку висококваліфікованих фахівців, створення та поширення знань, формування інтелектуального, соціального та духовного капіталу суспільства, готового до викликів майбутнього.

Принцип функціональності інноваційної освіти в ракурсі системного підходу визначає можливість продукування системи ідей і принципів раціонального розв'язання проблем інноваційної освіти і, зокрема, розробку гіпотез щодо перспектив і тенденцій розвитку інноваційної освіти, співіснування людини і соціуму в системі їх зв'язків з освітою; еволюцію вимог до інноваційної освіти, зміни її цілей і змісту (В. Афанасьєв, Х. Барнетт, І. Блауберг, В. Докучаєва, М. Лапін, А. Пригожин, А. Тряпціна, Н. Юсуфбекова); визначає цінності інноваційної освіти та їх роль у професійному й особистісному розвитку здобувача освіти (Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Єрмаков, В. Огнев'юк). Крім того, вищезазначений принцип передбачає вивчення умов щодо організації та здійснення інноватизації освітнього простору, ефективність застосовуваних інноваційних методів, способів і педагогічних техно-

логій для підвищення пізнавальної здатності й освітньої діяльності здобувачів освіти (Т. Волоковська, І. Дичківська, Т. Коляда, Л. Овчаренко, В. Паламарчук, І. Підласий, Л. Хіхловський та інші).

Принцип невизначеності інноваційної освіти пояснює, що під час складних, трансформаційних змін вона перебуває в постійному пошуку в її структурі істотних, природних внутрішніх протиріч, які неминуче призводять до нестабільності її системи й, відповідно, пошуку нею нових можливостей як усередині, так і зовні для покращення свого стану. При цьому відкритість інноваційної освіти до змін у стані непередбачуваності та нестабільності визначається як найбільш сприятливий період до переходу в іншу якість за рахунок самоорганізації в певних структурах і мобілізації власних можливостей і ресурсів, що підвищує її стійкість до негативних, руйнівних впливів. Концептуально-методологічна новизна ідей самоорганізації уможливує виявлення і пізнання закономірностей саморозвитку інноваційних педагогічних систем, еволюції їх структур при зміні внутрішніх чи зовнішніх умов задля підвищення своєї стійкості, збереження цілісності, забезпечення ефективних дій чи розвитку.

Висновки. Таким чином, використання загальнонаукової методології і, зокрема, системного підходу як методологічного підґрунтя щодо

розуміння сутності інноваційної освіти забезпечило можливість визначити поняття «принципи інноваційної освіти» як фундаментальних вихідних положень системного характеру, функціональна діяльність яких зорієнтована на інновацізацію освіти та підвищення її якості (зокрема, у вдосконалених чи нових освітніх системах, складниках освітнього процесу, освітніх технологіях, наукових та науково-методичних розробках, технічних засобах закладів освіти) для підвищення пізнавальної здатності й освітньої діяльності здобувачів освіти. А також визначити, обґрунтувати та охарактеризувати змістове наповнення принципів інноваційної освіти крізь призму системного підходу: принципу глобальної мети, принципу цілісності, принципу структурності, принципу ієрархічності, принципу функціональності, принципу невизначеності.

Дослідження виокремлених принципів інноваційної освіти в ракурсі системного підходу вказує на те, що їх впровадження в сучасний освітній простір забезпечить цілісність трансформацій інноваційної освіти та інтегративний результат, який істотно може перевершити істотні зміни в окремих складових її системи.

Перспективним напрямком наших подальших досліджень є розкриття сутності інноваційної освіти в контексті особистісно зорієнтованих методологічних підходів.

Список використаної літератури

1. Базиль Л. Педагогічні інновації в системі сучасної освіти. *Освітній простір. Глобальні, регіональні та інформаційні аспекти*. 2015. № 17. С. 11–17.
2. Балабанов В. До проблеми формування інноваційної культури суспільства. *XXI століття: Альтернативні моделі розвитку суспільства. Третя світова теорія*. 2004. Ч. 1. С. 388–391.
3. Бех І. Принципи інноваційної освіти. *Освіта і управління*. 2005. Т. 8. С. 39–52.
4. Бех Ю. Філософські проблеми сучасного управління складними системами: ідеї, принципи і моделі: монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 404 с.
5. Гамідов В. Глобальна освіта – як детермінат розвитку світоглядної свободи особистості. *II Міжнародна наукова конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХДАДМ, 15–16 квітня 2010*. Харків: ХДАДМ, 2010. С. 220–221.
6. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 374 с.
7. Гуменюк Т. Системний підхід як складова освітньої інноватики. *Наука і освіта*. 2014. № 7. С. 63–67.
8. Даниленко Л. Менеджмент інновацій в освіті. Київ: Шкільний світ, 2007. 119 с.
9. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
10. Закон України «Про інноваційну діяльність». 2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 20.02.2022).
11. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні». 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 20.02.2022).
12. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 20.02.2022).
13. Козак Л. Науковий тезаурус інноваційної освіти. *Освітологія*. 2013. Вип. II. С. 74–81.
14. Кремень В. Інноваційна людина як мета сучасної освіти. *Філософія освіти*. 2013. № 1. С. 7–22.
15. Кремень В. Інноваційність і освіта. *Рідна школа*. 2012. № 4–5. С. 7–12.

16. Огнев'юк В. Інноваційна освіта як фактор інноваційного поступу суспільства. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2003. Вип. 598. С. 5–12.
17. Феномен інновації: освіта, суспільство. Монографія / В. Г. Кремень (ред.). Київ: Педагогічна думка, 2008. 472 с.
18. Hellstroem T. Innovation as Social Action. *Organization Articles*. 2004. Vol. 11 (5). P. 631–649. DOI: <https://doi.org/10.1177/1350508404046454>
19. Wolfe R. A. Organizational innovation: review, critique and suggested research directions. *Journal of Management Studies*. 1994. Vol. 31. № 3. P. 405–431. DOI: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6486.1994.tb00624.x>

References

- Bazyl, L. (2015). Pedagogichni innovatsii v systemi suchasnoi osvity [Pedagogical innovations in the system of modern education]. *Educational space. Global, regional and information aspects*, 17, 11–17.
- Balabanov, V. (2004). Do problemy formuvannia innovatsiinoi kultury suspilstva [On the problem of forming an innovative culture of society]. *XXI century: Alternative models of society development. The third world theory*, I, 388–391.
- Bekh, I. (2005). Pryntsyipy innovatsiinoi osvity [Principles of innovative education]. *Education and management*, 8, 3–52.
- Bekh, Yu. (2012). *Filosofski problemy suchasnoho upravlinnia skladnymy systemamy: idei, pryntsyipy i modeli: monohrafiia* [Philosophical problems of modern management of complex systems: ideas, principles and models: monograph]. NPU imeni M. P. Drahomanova.
- Hamidov, V. (2010). Hlobalna osvita – yak determinat rozvytku svitohliadnoi svobody osobystosti [Global education – as a determinant of the development of ideological freedom of the individual]. In *II Mizhnarodna naukova konferenciya: Socialno-gumanitarni vektori pedagogiki vishoyi shkoli, m. Harkiv, HDADM, 15–16 kvitnya 2010* (pp. 220–221). HDADM.
- Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Lybid.
- Humeniuk, T. (2014). Systemnyi pidkhid yak skladova osvitnoi innovatyky [System approach as a component of educational innovation]. *Science and education*, 7, 63–67.
- Danylenko, L. (2007). *Menedzhment innovatsii v osviti* [Management of innovations in education]. Shkilnyi svit.
- Dychkivska, I. (2012). *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii* [Innovative pedagogical technologies]. Akademvydav.
- Zakon Ukrainy «Pro innovatsiinu diialnist»* [Law of Ukraine «On Innovation»] (2002). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
- Zakon Ukrainy «Pro priorityetni napriamy innovatsiinoi diialnosti v Ukraini»* [Law of Ukraine «On priority areas of innovation in Ukraine»] (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
- Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky* [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031] (2020). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.3
- Kozak, L. (2013). Naukovyi tezaurus innovatsiinoi osvity [Interdisciplinary approach as a prerequisite for the development of economics and education]. *Osvitology*, 2, 74–81.
- Kremen, V. (2013). Innovatsiina liudyna yak meta suchasnoi osvity [Innovative Man as the Goal of Contemporary Education]. *Philosophy of Education*, 1, 7–22.
- Kremen, V. (2012). Innovatsiunist i osvita osvity [Innovation and education]. *Native school*, 4–5, 7–12.
- Ohneviuk, V. (2003). Innovatsiina osvita yak faktor innovatsiinoho postupu suspilstva [Innovative education as a factor of innovative progress of society]. *Bulletin of Kharkiv National University V. N. Karazina*, 598, 5–12.
- Kremen, V. (Ed.) (2008). *Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo Monohrafiia* [The phenomenon of innovation: education, society. Monograph]. Pedagogichna dumka.
- Hellstroem, T. (2004). Innovation as Social Action. *Organization Articles*, 11 (5), 631–649. <https://doi.org/10.1177/1350508404046454>
- Wolfe, R. (1994). Organizational innovation: review, critique and suggested research directions. *Journal of Management Studies*, 31 (3), 405–431. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6486.1994.tb00624.x>

Стаття надійшла до редакції 21.02.2022

Прийнято до друку 28.04.2022

PRINCIPLES OF INNOVATIVE EDUCATION THROUGH THE PRISM OF A SYSTEM APPROACH

Tadeush Olena, PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Theory and History of Pedagogy,
Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo blvd, 02000 Kyiv, Ukraine,
o.tadeush@kubg.edu.ua

The article considers the theoretical and practical importance of using general scientific methodology and, in particular, a systematic approach as a methodological basis for understanding the essence of innovative education and the ability to identify, structure and organize the body of knowledge about all its components. It is noted that innovations in education should be focused primarily on the spiritual, human nature of innovative transformations, cultural and professional development of students, stimulate creative thinking, form a spiritual value system, willingness to make decisions and be responsible for them in constant change, risk, innovation. The concept of «principles of innovative education» as a starting point of a systemic nature aimed at improving the quality of innovative education, in particular, improved or new educational systems, components of the educational process, educational technologies, scientific and methodological developments, technical means of educational institutions. The content of the principles of innovative education is defined, substantiated and characterized through the prism of a systems approach: the principle of global goal, the principle of integrity, the principle of structure, the principle of hierarchy, the principle of functionality, the principle of functionality, uncertainty.

The study of certain principles of innovative education in the perspective of a systems approach shows that their implementation in the modern educational space will ensure the integrity of transformations of innovative education and integrative outcome, which will significantly exceed significant changes in individual components of its system.

*Key words: **educational innovations; innovations; innovative education; principles of innovative education; system approach.***